

E K R Ó L

kommunista pártok közötti vitára — igen aktuális. Palme Dutt nagy felkészültséggel világítja meg, hogy miért késik Nyugaton a szocialista forradalom, mi a marxizmus, a szocializmus jövője Nagy-Britanniában. Az egész kis kötet igen élvezetes olvasmány, és jól szolgálja a politikai-világnézeti ismeretterjesztés ügyét.

Bögel József

Faludi András

CIGÁNYOK

Kossuth, 229 old. 18 Ft (Törzsanyag)

A szerző — még 1961-ben — néhány riport megírása végett — lement Baranyába, úgy gondolva, hogy egy hónap elég lesz ahhoz, hogy a cigánykérdéssel megismerkedjék és annak alapján minden fontos mozzanatról beszámolhasson. Az egy hónapból évek lettek, a riportok helyett pedig olyan könyv született, amely keresztmetszetet ad a hazai, mintegy 200 000 cigány életéről, a társadalomba való beilleszkedéséről. Bemutatja a cigányság társadalmi rétegződését, a cigányputrik lakóitól egészen azokat, akik már nemcsak letelepedtek, otthonra lettek és rendszeres alkalmaztatásba kerültek (gyárakban, szövetkezetekben, hivatalban), hanem akik a szükséges tudás megszerzése után vezetőállásba is kerültek.

Faludi András nyitott szemmel járt-kelt az országban és nem rejti véka alá az ellenmondásokat, amelyek nemcsak a cigányság részéről mutatkoznak a fellemlkedéssel szemben, hanem a nemcigány lakosság részéről is, ennek évszázados cigányellenes beidegzettsége miatt. A cigányok közt a fejlődés mondhatni rohamléptű, már csak egy töredék érzi úgy, hogy jó neki írás-olvasás nélkül is, jó a barlanglakás, a vándorló élet, de a nagy többség gyökeresen szakítani akar a kóborlással és bizonytalansággal, s minden erejével igyekszik beilleszkedni a dolgozók társadalmába.

Akadnak olyanok, akik szakmát tanulnak, az üzemekben elvégzik a szakmunkásképzőt, brigádokban állják meg helyüket, mások pedig mint a rákospalotaiak — hagyományos cigányfoglalkozásukat, a szegkovács-mesterséget űzik tovább. Bármennyire lenézően kezelték is bizonyos körökben a cigányokat, ez az ellen-

érzés is múltóban, mindig oly mértékben, amilyenben elismerésre méltó külső és belső értékek találhatók a cigányok magatartásában és munkájában. Többek közt pedagóguspárral találkozunk a könyvben, ahol a férfi cigány, az asszony lenszöke, a családi békeség mintaszere, a falu szeretői őket.

A tennivaló még sok, de az eddig végzett munka nem volt hiábavaló. Biztató, okos könyv Faludi Andrásé, amelynek hitelességét a fényképfelvételek is erősítik. Az első összefoglaló szociográfia a cigánykérdés mai állásáról.

Sz. R.

Pépirodalom.

Tersánszky J. Jenő

A CÉDA ÉS A SZŰZ

Magvető, 997 old. 44 Ft (Törzsanyag)

Tersánszkyt annak idején a népi írók közé sorozták, ma pedig mint egyik jellegzetes modern realistánkat tartjuk számon. A vaskos kötet tucatnyi kisregényt és néhány novellát tartalmaz. A szerző hangja a legmeggyőzőbb s a legszemélyibb, ahol témáját az erdélyi völgyek életéből vagy háborús élményeiből meríti. Az egyikéknél oly férfias modorú írónak talán a két legmegkapóbb elbeszélésében („Viszontlátásra, drága...” és „Sámsonok”), nő mondja el a történetét. Az elsőkben egy lengyel leány a háború gátlásokat bontó zúrvárában sodródik az élet peremére, a másodikban egy asszony emlékszik vissza egy polgári családn hanyatlására, melynek kislány korában riadt részvétellel volt tanúja.

Több írásában, köztük a címadó novellában a szerelem útvesztőibe tévedt fiatalok sorsáról ad a polgári társadalom nemi erkölceit tükröző éles képet. Bűnügyi magvú kisregényeiben az emberi igazságszolgáltatással szembeni fanyar kételkedés érződik. Sőt a társadalom is az elvetemült bűnös cinkosa, a csávába került ártatlant pedig kineveti. A szerelmében elbukott nő és a megrögzött perditá párhuzamában a végzet is meghököl a bűn zabolátlan ereje előtt és az ártatlanra ontja dühét. A történetek a polgári világban játszódnak. Ez a pesszimizmus az akkori viszonyok ferdeségéből fakad, nem alapvonása Tersánszky életszemléletének.

Fordulatos meseszövé, éles vonalú ábrázolás, csipős humor, nyelvi és szerkezeti tömörség jellemzi az írásokat, melyek több évtizedes írói utat tükrözve